

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Прокопович Л.Б., Шинкаренко А.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Дослідження питання обліку та організації системи внутрішнього контролю адміністративних витрат дає змогу визначити основні напрямки вдосконалення організації внутрішнього контролю на підприємствах. Успішне виконання поставлених завдань повинно будуватись на принципах. Такі принципи, мають фундаментально-методологічне значення для побудови системи внутрішнього контролю на підприємстві. Для впровадження ефективної системи внутрішнього контролю витрат потрібно насамперед розробити внутрішні стандарти контролю. Крім цього, здійснити його автоматизацію та удосконалити нормативно-правову базу стосовно внутрішнього контролю.

Ключові слова: контроль, внутрішній контроль, витрати, адміністративні витрати, управлінський облік.

Постановка проблеми. Однією з найбільш важливих статей витрат періоду є адміністративні витрати. Утримання служб та відділів управління підприємством вимагає відповідних витрат. Дані витрати є обов'язковими та неминучими. На відміну від прямих витрат, які включаються до виробничої собівартості продукції, вони відносяться до адміністративних витрат, а останні безпосередньо впливають на фінансові результати, оскільки пов'язані із обслуговуванням та організацією діяльності підприємства в цілому.

В сучасній ринковій економіці України комерційні і некомерційні організації функціонують в жорстких умовах конкурентного середовища,

тому вона повинна докладати максимальних зусиль щоб втриматись на плаву і не здати своїх позицій. Це зумовлює необхідність підприємства обачливо та з максимальною уважністю ставитись до своєї діяльності. Щоб знизити витрати і підвищити дохід вітчизняні товаровиробники намагаються знизити виплати на адміністративний персонал. Насправді, це дуже важливе і не просте завдання. Проблема постає в тому, щоб ефективно розподілити та проконтролювати облік та управління адміністративними витратами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем контролю в економіці взагалі, і внутрішнього контролю зокрема присвя-

чені праці вітчизняних наукових і практичних фахівців. Значний внесок у вирішення цих питань внесли І.А. Біложецький, А.С. Бакаєв, В.В. Бурцев, Ю.А. Бабаєв, Б.І. Валуєв, М.А. Бахрушина, Е.А. Вознесенський, Н.Г. Гаджієв, Ю.А. Данилевський, Е.А. Кочерін, Л.М. Краморовський, О.С. Макоєв, М.В. Мельник, В.Ф. Палій, В.І. Подільський, А.А. Савін, Л.В. Сотникова, В.П. Суйц, П.В. Черноморд, А.Д. Шеремет, С.О. Шохін, Л.З. Шнейдман і ін.

Вельми цікавий і різноманітний досвід організації внутрішнього контролю в інших країнах, описаний в роботах Р. Адамса, Ф. Дефліза, К. Друрі, Дж. Робертсона, Е.С. Хендрікс, Р. Ентоні та ін. Однак досвід-організації систем внутрішнього контролю в зарубіжних країнах в сьогоденних українських умовах можна застосовувати лише фрагментарно.

Виділення раніше невирішених частин загальної проблеми. Проблема інформаційного забезпечення внутрішнього контролю витрат в системі управлінського обліку, розкривається в роботах С.А. Рассказова-Николаєвої, С.К. Сгорової.

Разом з тим, накопиченого наукового потенціалу недостатньо для вирішення проблем організації комплексної системи внутрішнього контролю адміністративних витрат, оскільки залишається безліч недосліджених питань щодо інформаційного забезпечення внутрішнього контролю витрат по звичайних видах діяльності, а також структурних підрозділів.

Однією із зазначених проблем ефективної організації внутрішнього контролю адміністративних витрат є відсутність чітко сформульованих вимог до даної системи. На основі аналізу поглядів вчених і власних досліджень виділяємо такі основні правила організації внутрішнього контролю витрат в цілому, і витрат виробництва, зокрема: підконтрольність суб'єктів контролю; обмеження інтересів; зацікавленість адміністрації; прийнятність методології внутрішнього контролю; безперервність розвитку і вдосконалення і т.д.

Ще однією проблемою є те, що відсутній науковий підхід до організації контролю в залежності від виду витрат, організаційної структури самого підприємства, і бухгалтерського обліку зокрема. На основі аналізу практичної організації внутрішнього контролю витрат виробництва встановлено, що контроль може існувати в різноманітних формах, а саме:

- спеціально створена служба внутрішнього контролю;
- функції внутрішнього контролю покладено на головного бухгалтера та розподілені між персоналом;
- внутрішній контроль здійснює аудиторська фірма;
- внутрішній контроль здійснює консалтингова фірма, на договірних умовах.

Мета статті. Мета дослідження полягає в розробленні й обґрунтуванні теоретичних, методичних, організаційно-практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку і внутрішнього контролю в системі управління адміністративними витратами.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення таких завдань:

- Дослідити сутність перевірки адміністративних витрат на підприємствах;

- Здійснити аналіз адміністративних витрат по підприємствах в Україні;

- Надати рекомендації щодо впровадження ефективної системи внутрішнього контролю адміністративних витрат.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в Україні питання організації внутрішнього контролю на підприємстві державою не врегульовано, а тому це питання належить до сфери діяльності власника підприємства і керівництва. Для розробки ефективної методики теперішнього контролю витрат важливо визначити об'єкти, суб'єкти та основні завдання контролю.

Об'єктами внутрішнього контролю витрат є доцільність їх здійснення, безпосередньо документування та облік самих витрат. Суб'єктами внутрішнього контролю витрат має бути управлінський персонал (керівник, головний бухгалтер, аналітик, фінансист) або особи, яким доручено здійснювати контроль від імені управлінського персоналу. Більшість підприємств покладає функції контролю на бухгалтерські служби. Контроль за витратами не є винятком, тому доцільно, щоб суб'єктами внутрішнього контролю за такими операціями були керівник, ревізійна комісія, головний бухгалтер, фінансовий аналітик, інвентаризаційна комісія тощо. Контроль існує на будь-якому підприємстві, але організовується по різному за структурою та методами [1].

Організація внутрішньогосподарського контролю (відповідно до чинного законодавства) покладена на керівника підприємства. На підставі затвердженого плану працівники, зайняті управлінням, здійснюють систематичний поточний контроль за діяльністю підрозділів підприємства. За результатами контрольних перевірок керівництво підприємства приймає рішення про усунення причин, що негативно впливають на діяльність підприємства [2].

Облік адміністративних витрат в сучасних умовах вимагає нових підходів до вибору ознак їх класифікації, які дозволяють організувати систему управління витратами. Класифікаційні ознаки адміністративних витрат підприємства та система їх обліку визначають такі основні критерії:

1. Вид господарської діяльності підприємства.
2. Організаційна побудова господарської діяльності, яка може характеризуватися цеховою або без цеховою структурою виробництва.
3. Галузь/підгалузь виду діяльності, кожна з яких має бути відокремленою в єдиній системі бухгалтерського обліку на підприємстві.
4. Вид продукції, що виробляється на підприємстві.
5. Методи оцінки об'єктів обліку та визначення трансфертних цін.
6. Система організації внутрішньогосподарських відносин.
7. Методи формування собівартості продукції [3].

Джерелами інформації внутрішньогосподарського контролю адміністративних витрат є:

- нормативно-правові акти щодо законності господарської діяльності та організації обліку;
- нормативні акти щодо регламентації складу адміністративних та загальновиробничих витрат, їх обліку та списання;

- інформація про облікову політику підприємства в сфері адміністративних і загальнови-робничих витрат;

- планово-нормативна інформація про адмі-ністративні і загальнови-робничі витрати підприємства;

- внутрішня організаційно-розпорядча доку-ментація;

- первинні та зведені облікові документи та реєстри аналітичного і синтетичного обліку адміністративних і загальнови-робничих витрат;

- фінансова і статистична звітність.

Адміністративні витрати і витрати на збут є витратами періоду. Перевіряючий повинен переконатися в тому, що їх введено в витрати в момент визначення фінансового результату від операційної діяльності [4].

Перевірку адміністративних витрат на під-приємствах доцільно проводити поетапно в такій послідовності:

1. Перевірка елементів облікової політики щодо адміністративних витрат

2. Перевірити наявність первинних облікових документів.

3. Визначити наявність планових величин витрат на відповідний період (квартал, півріччя, рік) за всіма центрами відповідальності і цен-трами витрат і в цілому по підприємству.

4. Виявити наявність і правильність синтетич-ного і аналітичного обліку витрат.

5. Визначити правильність, обґрунтованість і повноту віднесення (списання) на рахунок фінансових результатів адміністративних витрат підприємства.

6. Перевірити достовірність та повноту відо-браження адміністративних витрат у фінансовій звітності;

Перевіряючому необхідно переконатися в порядку, правильності розподілу накладних витрат по об'єктах обліку і розподілу на постійні і змінні загальнови-робничі витрати, адміністра-тивні витрати і витрати на збут відповідно до класифікаційних ознак П(С)БО 16 «Витрати» [5].

Виходячи з особливостей обліку адміністра-тивних витрат можна виділити ряд основних проблем, зокрема таких як:

- неправильне визначення та недостовірна оцінка витрат діяльності;

- неправильне документальне оформлення та несвоєчасне відображення в реєстрах обліку витрат діяльності;

- надання неповної, недостовірної інформації про витрати діяльності для потреб управління.

Вирішення проблем вдосконалення обліку адміністративних витрат підприємств України, можна розглядати з таких позицій: порівняння національних та міжнародних стандартів обліку витрат; автоматизація облікового процесу. Щодо вдосконалення обліку адміністративних витрат, слід зауважити, що для забезпечення процесу документування операцій, пов'язаних із списан-ням адміністративних витрат, використовують пробну форму при списанні витрат від операцій-ної діяльності, що значно спростило роботу бух-галтера, головне позбавило документа на списання витрат бухгалтерського суб'єктивізму. Витрати на управління та обслуговування бухгалтерському обліку належать до адміністративних витрат,

які відображаються на рахунку 92 «Адміністра-тивні витрати». За дебетом рахунку відобража-ється сума визнаних адміністративних витрат, за кредитом – списання на рахунок 79 «Фінан-сові результати». Аналітичний облік ведеться за статтями витрат. Згідно ПСБО 16 «Витрати» до адміністративних витрат відносяться витрати, пов'язані управлінням та організацією діяльності підприємства, які не включаються до собівартості реалізованої продукції. Такий підхід був запрова-джений переходом України на міжнародні стан-дарти обліку і викликає постійні дискусії [6].

Важливе значення в системі управління підприємств має внутрішній контроль, саме своєчасно проведений контроль дозволяє виявити основні причини відхилень від норма-тивних показників, застосування його принципів та методів дозволяє обґрунтувати ефективність раніше прийнятих управлінських рішень щодо пов'язаних з витратами, виявити і попередити перевитрату. У зв'язку з цим кожному підпри-ємству необхідно належним чином організувати систему внутрішнього контролю.

Стосовно шляхів вдосконалення обліку адмі-ністративних витрат, можна виокремити такі:

- вдосконалення та зміна законодавчої бази метою забезпечення достовірності інформації про витрати для потреб управління;

- вдосконалення методики визначення оцінки витрат діяльності;

- встановлення більш чіткого та обов'язкового покарання в разі неправильного документального оформлення, невчасного відображення в реє-страх обліку витрат діяльності та в разі надання неповної, недостовірної інформації про витрати діяльності для потреб управління;

- покращення та вдосконалення комп'ютерних систем призначених для автоматизації облікової роботи;

- обов'язковість застосування автоматизо-ваних систем обліку на підприємствах, з метою точності та зручності обліку.

Для якісної організації системи внутрішнього контролю витрат підприємстві необхідно засто-совувати метод вертикального і горизонтального контролю. Відповідно, горизонтальний контроль передбачає дослідження витрат виробництва в розрізі їх видів на рівні підприємства в цілому на основі розроблених планів (бюджетів) на рік з помісячною деталізацією даних. При цьому вер-тикальний контроль забезпечить аналіз, пере-вірку та регулювання витрат в розрізі їх видів на рівні центрів відповідальності. Організація такого контролю повинна відбуватися шляхом закріплення за конкретними працівниками пев-них підконтрольних об'єктів. Важливою умовою ефективного впровадження цього виду контролю є розподіл завдань таким чином, щоб було мож-ливо періодично контролювати їх виконання [7].

Невирішеним і недослідженим питанням орга-нізації внутрішнього контролю витрат вироб-ництва залишається його нормативно-правове регулювання. Виділяють два рівня нормативно регулювання внутрішнього контролю – макро- (на рівні держави) і мікрорівень (представлений нормативними документами, розробленими на самому підприємстві) [8].

Передбачається організація та здійснення внутрішнього контролю в якості обов'язкового аспекту господарської діяльності будь-якої організації, зобов'язання суб'єктів, звітність яких підлягає обов'язковому аудиту, зобов'язані організувати і здійснювати внутрішній контроль ведення бухгалтерського обліку та складання звітності.

Нормативне регулювання внутрішнього контролю витрат на мікрорівні є недосконалим, а саме відсутній нормативний документ, який чітко визначає набір методів, правил і норм внутрішнього контролю витрат підприємств, особисту відповідальність персоналу різних структурних їх підрозділів та порядок взаємодії елементів системи внутрішнього контролю витрат виробництва, що призводить до здійсненню внутрішнього контролю витрат виробництва на підприємствах формально, а не дієво і повноцінно [9].

Висновки і пропозиції. Отже, для впровадження ефективної системи внутрішнього

контролю витрат потрібно насамперед розробити внутрішні стандарти контролю, здійснити його автоматизацію та удосконалити нормативно-правову базу стосовно внутрішнього контролю. Система внутрішнього контролю впливає як на фінансовий стан, так і на результати господарської діяльності, з метою забезпечення об'єктивності, неупередженості, якості висновків та пропозицій, що приймаються за результатами контрольних перевірок, слід проводити внутрішній контроль на основі визначеної концепції. Тому потрібно оптимізувати організаційну побудову як усього контрольного процесу, так і кожної контрольної процедури. Також доцільно було б на підприємствах ввести посаду внутрішнього аудитора, який би здійснював посилені контрольні функції за витратами, формуванням та розподілом прибутків, достовірністю фінансової звітності, а також за залученням додаткового капіталу інвестицій.

Список літератури:

1. Бутинець Т. А. Внутрішній контроль: суть і зміст [Текст] / Т. А. Бутинець // Вісник ЖДТУ / Економічні науки. – 2008. – № 2(44). – С. 31–42.
2. Волинець В. Ю. Значення адміністративних витрат в системі управління підприємством / Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2016. – Вип. 32. – С. 160–167.
3. Выговская Н. Г. Хозяйственный контроль в Украине: теория, методология, организация: монография / Н. Г. Выговская. – Житомир: ЖЦУ. – 2008. – 532 с.
4. Головацька С. І. Внутрішній контроль витрат підприємства: організаційно-методичні аспекти / С. І. Головацька, О. П. Сашко // «Молодий вчений». – № 5(32). – 2016. – С. 36–40.
5. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль, [текст]: навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук – К.: «Центр учбової літератури». – 2014. – 496 с.
6. Загородний А. І. Бухгалтерський облік: Основи теорії та практики: Підручник / Загородній А. І., Партин Г. С. // – 2009. – 422 с.
7. Кирицкая Е. А. Организационные аспекты внутреннего контроля на предприятиях рыбной отрасли Республики Крым / Таврический научный обозреватель. – № 10(15). – 2016. – С. 48–54.
8. Пантелеев В. П. Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація: [Монографія] / Пантелеев В. П.; Державна академія статистики, обліку та аудиту. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. Агентство», 2008. – 491 с.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України 318 від 19 січня 2010.

Прокопович Л.Б., Шинкаренко А.В.

Национальный университет кораблестроения имени адмирала Макарова

ОРГАНИЗАЦИЯ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ АДМИНИСТРАТИВНЫХ РАСХОДОВ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

Исследования вопросы учета и организации системы внутреннего контроля административных расходов позволяет определить основные направления совершенствования организации внутреннего контроля на предприятиях. Успешное выполнение поставленных задач должно строиться на принципах. Такие принципы, имеют фундаментально-методологическое значение для построения системы внутреннего контроля на предприятии. Для внедрения эффективной системы внутреннего контроля расходов необходимо прежде всего разработать внутренние стандарты контроля. Кроме этого, осуществит его автоматизацию и усовершенствовать нормативно-правовую базу относительно внутреннего контроля.

Ключевые слова: контроль, внутренний контроль, расходы, административные расходы, управленческий учет.

Prokopovich L.B., Shynkarenko A.V.
Admiral Makarov National University of Shipbuilding

ORGANIZATION OF INTERNAL CONTROL ON ADMINISTRATIVE EXPENSES TO THE ENTERPRISE

Summary

Investigating of accounting and organizing the system of internal control of administrative costs allows us to determine the main directions of improving the organization of internal control at enterprises. Successful implementation of the tasks must be based on principles. Such principles have a fundamental-methodological value for building an internal control system at an enterprise. In order to implement an effective system of internal control over costs, it is first necessary to develop internal control standards. In addition, implement its automation and improve the regulatory framework for internal control.

Keywords: control, internal control, expenses, administrative expenses, management accounting.